नरहरिनाथ राजपत्र
नरहरिनाथ गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित
खण्ड १ नरहरिनाथ गाउँपालिका

भाग-१
कर्णाली प्रदेश
नरहरिनाथ गाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय,
कुमालगाउँ, कालिकोट

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १०२ को उपदफा २ बमोजिम नरहरिनाथ गाउँपालिकाको गाउँकार्यपालिकाबाट मिति २०७६। । गते स्विकृत गरेको नियम सर्वसाधारणको जानकारीको लागी प्रकाशन गरिएको छ ।

संवत् २०७४ सालको नियम नं.

नरहरिनाथ गाउँपालिकाको
कृषि विकास कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७६

नरहरिनाथ गाउँपालिका
कुमालगाउँ, कालिकोट

नरहरिनाथ गाउँपालिकाको कृषि विकास कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधी, २०७६

प्रस्तावना:

संबिधानतः कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादनको व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ, सहकारी, कृषि सडक, साना सिचाई लगायत कृषि प्रसार कार्यक्रमको संचालन, व्यवस्थापन र सो को नियमन गर्ने जिम्मेबारी एकल अधिकारको रुपमा स्थानिय सरकारमा निहित रहेको छ । यसैलाई आधारमा निसंघीय व्यवस्थापिका संसदले स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ समेत पारित गरिसकेको छ। सो ऐनले स्थानीय तहको काम कर्तव्य र अधिकारलाई बिस्तृत रुपमा परिभाषित गरेको छ। उक्त परिप्रेक्षमा यस गाउँपालिकाले संविधान र ऐनले प्रावधान गरेका अधिकारको उपयोग गरी कृषिमा उत्पादन र उत्पादकत्ववृद्धि, ब्यवसायीकरण र कृषि उद्धमशीलताको विकास गरी स्थानीय स्तरमा नै रोजगारीका अबसरहरुको सृजना गर्दै कृषकहरुको आयस्तर वृद्धि गर्ने उद्देश्यलिएको छ। यसउद्देश्यलाई हासिल गर्न यस गाउँपालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र प्राथमिकताका आधारमा कृषकहरुको माग र आवस्यकताअनुसारका उपयुक्त कृषि प्रबिधि तथा सेवा सर्बशुलभ रुपमा उपलब्धग राउनु अनिवार्य भएकोले सो का लागि कृषि बिकास कार्यक्रमको तर्जुमा र सो को प्रभावकारी संचालन तथा व्यवस्थापन गर्न ऐनको दफा१०२को उपदफा २ को अधिनमा रहियो"कृषि बिकास कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधी२०७६”तयार गरि जारि गरिएको छ।

परिच्छेद-१

नाम, परिभाषा र उद्देश्य

१. नाम र प्रारम्भ

क. यस कार्यविधीको नाम “गाउँपालिकाको कृषि विकास कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधी, "२०७६”रहेको छ।

ख. यो कार्यविधी नरहरिनाथ गाउँकार्यपालिकाले पारित गरेको मिति देखि लागु हुनेछ।

२. परिभाषा

बिषय वा प्रसंगले अर्को अर्थन लागेमा यस कार्यविधीमा,

क) "अध्यक्ष” भन्नाले गाउँपालिकाको अध्यक्ष सम्झनु पर्छ ।

ख) "उपाध्यक्ष" भन्नाले गाउँपालिकाकोउ पाध्यक्ष सम्झनु पर्छ ।

ग) "ऐन" भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ लाई बुझाउँछ ।

घ) "प्रमूख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले गाउँपालिकाको प्रशासकीय प्रमूखकको रुपमा कामगर्न जिम्मेवारी तोकिएको प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ ।

ङ) "कानून" भन्नाले संघीय कानून, प्रदेश कानून र स्थानीय कानून सम्झनु पर्छ ।

च) "कार्यपालिका" भन्नाले गाउँकार्यपालिकास म्झनु पर्छ ।

छ) "कार्यविधि" भन्नाले गाउँपालिकाको कृषि विकास कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधी, २०७६ लाई सम्झनु पर्दछ ।

ज) "कृषि" भन्नाले जीवनधान्न र विकास बृद्धिका लागि आवश्यक खाना, रेशा, जैविक उर्जा, जडिवुटी र अन्य बस्तु उत्पादन गर्न प्रयोग गरिने विरुवा, पशुपन्छी (माछा समेत) र ढुसी(च्याउ जात) को खेती वा पालन र प्रजनन सम्बन्धि कार्य भन्ने बुझाउँछ।

झ) "कृषक" भन्नाले कृषि वा कृषि क्षेत्रमा संग्लग्न व्यक्ति, खाना वा कच्चा पदार्थ उत्पादनको लागि जिवित (वाली वा पशुपंक्षी, मत्स्य आदि) वस्तुको उत्पादनमा संलग्न व्यक्ति भन्ने बुझाउँदछ।

ञ) "गाउँपालिका" भन्नाले संविधान बमोजिम स्थापना भएका गाउँपालिका सम्झनुपर्छ। यसले गाउँकार्यपालिकालाई समेतज नाउनेछ।

ट) "गाउँसभा" भन्नाले संविधानको धारा २२२ कोउपधारा १ बमोजिमको गाउँसभा सम्झनु पर्छ।

ठ) "पदाधिकारी" भन्नाले कार्यपालिकाको अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्ष तथा कार्यपालिकाका अन्य सदस्य सम्झनु पर्छ।

ड) "प्रदेश"भन्नाले संघीय इकाइमा विभाजन गरिएको नेपालको संघीय इकाइको कर्णाली प्रदेश सम्झनु पर्दछ।

ढ) "बिषयगत शाखा" भन्नाले गाउँपालिकामा कृषि क्षेत्रको विकासका लागि स्थापना भएका शाखा, इकाई तथा सेवा केन्द्रलाई जनाउँदछ । यसले

अन्य विषयग तक्षेत्रको विकासका लागि नरहरिनाथ गाउँपालिकामा स्थापना भएका शाखालाई समेत जनाउँदछ

न) "मन्त्रालय" भन्नाले कृषि विषय हेर्ने नेपाल सरकारको संघीय मन्त्रालय तथा प्रदेश सरकारको प्रादेशिक मन्त्रालय सम्झनु पर्छ।

फ) "योजना" भन्नाले आयोजना, परियोजना तथा कार्यक्रमसमेतलाई जनाउँदछ।

ब) "वडा" भन्नाले गाउँपालिकाको वडालाई सम्झनु पर्छ।

भ) "वडाअध्यक्ष" भन्नाले गाउँपालिका वडाका अध्यक्ष सम्झनु पर्छ।

म) "वडासमिति" भन्नाले संविधानको धारा२२२ को उपधारा ४ बमोजिमको गाउँपालिकाको वडा समिति सम्झनुपर्छ।

य) "सदस्य" भन्नाले, गाउँसभा वा गाउँकार्यपालिकाको सदस्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले गाउँसभा वा गाउँकार्यपालिकाको अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्ष वा वडा समितिको सदस्यलाई समेत जनाउँछ।

र) कृषि विकास समितिको सम्बन्धमा गाउँपालिकामा कृषि कार्यक्रम संचालन र व्यवस्थापन गर्न गाउँपालिकामा गठन भएको कृषि विकास समिति तथा उपसमितिका संयोजक, उपसंयोजक तथा सदस्य समेतलाई जनाउँछ।

ल) "समिति" भन्नाले यस कार्यविधीको व्यवस्था अनुसार गाउँपालिका गठन भएको कृषि विकास समिति तथा उपसमितिलाई जनाउँदछ।

व) "संविधान" भन्नाले नेपालको संविधानलाई सम्झनुपर्दछ।

श) "संघ" भन्नाले संघीय संरचना को सबै भन्दा माथिल्लो इकाइको रुपमा रहने संघीय तह सम्झनु पर्दछ।

ष) "स्थानीयतह" भन्नाले गाउँपालिकालाई जनाउँदछ।

३. कार्यविधीको उद्देश्य

यस कार्यविधिको मूल उद्देश्य यसनरहरिनाथ गाउँपालिकाले आफ्नो कार्य क्षेत्र भित्र अवलम्बन गर्ने कृषि विकास कार्यक्रमको तर्जुमा, सो को प्रभावकारी संचालन तथा व्यवस्थापन मा सहयोगपुर्‍याउने र कृषक परिवारलाई कृषि सेवा प्रबाह गर्ने र हेको छ। यसका विशिष्ट उद्देश्यहरु देहाय अनुसार रहेका छन्।

क) कृषि प्रसार सेवालाई बहुपक्षीय एवंप्र भावकारी रुपमा सञ्चालनका लागि यस गाँउपालिका तथा वडातहमा अवश्यक संस्थागत संरचना वनाउन र सो को प्रभावकारी परिचालनमा सहयोग गर्ने।

ख) यस नरहरिनाथ गाँउपालिकाको आवधिक तथा वार्षिक कृषि विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग पुर्‍याउने।

ग) कार्यक्रम तर्जुमा तथा संचालनमा राजनैतिक तथा प्रशासनीक जवाफदेहिताको सुनिश्चितता गर्न सहयोग गर्ने।

घ) कृषि तथा पशुपंक्षी विकासका कार्यक्रम संचालनका लागि आवश्यक नीति निर्माण तथा मापदण्ड निर्धारण गर्न सहयोग पुर्‍याउने।

परिच्छेद-२

कृषि विकास कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापनका लागि संस्थागत संरचना

२.१. यस गाउँपालिकाको संगठन संरचना तथा कर्मचारी व्यवस्था

क) यस गाउँपालिकामा आवश्यकता र प्राथमिकता अनुसार कृषि तथा पशुपंक्षीक्षेत्रको समग्र विकासका लागि कार्य संचालन गर्न गराउन यस गाउँपालिकाले पारित गरेको कार्यविभाजन नियमावली बमोजिम यस गाउँपालिकामा कृषि, पशुपंक्षी विकास शाखा, वडा तहमा इकाइ वा सेवा केन्द्र स्थापना गर्नेछ । कृषि तथा पशुपंक्षी विकास शाखाको काम, कर्तव्य र जिम्मेवारी स्थानीय सरकारसंचालन ऐन २०७४ को अधिनमा रहि यस गाउँपालिकाले पारित गरेको कार्यविभाजन नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ । त्यस्तै वडा वा सेवा केन्द्रस्तरमा समेत कृषि कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन गर्न आवस्यक प्राविधिक सेवा सहज एवं प्रभावकारी बनाउनका लागि बहुपक्षीय कृषि प्रसार पद्धतीका लागि यस गाउँपालिकाले आवश्यक संयन्त्र वा इकाईको स्थापना गर्नेछ।

ख) उक्त शाखा तथा वडा तहका संरचना वा सेवा केन्द्रमा कति स्थायी र करारका कर्मचारी रहनेछन भन्ने विषय यस गाउँपालिकाले O&M सर्भे गरि पारित गरेको संगठन संरचना अनुसार हुनेछ।

ग) यस गाउँपालिकाले श्रोत साधनको अधिकतम उपयोग र सहकार्यका लागि अन्य सरकारी, गैह्र सरकारी संघ संस्था तथा निजी क्षेत्रका सेवा प्रदायक सँग साझेदारी गरि कृषि सेवा प्रवाहका लागि आवाश्यक संयन्त्र स्थापना तथा तिनको परिचालन गर्नेछ।

घ) यस गाउँपालिकाले आवश्यकता अनुसार स्थानीय कृषि श्रोत व्यक्तिहरुको विकास तथा परिचालन गरि कृषि प्रसार सेवाको बिस्तार गर्नेछ।

२.२ कृषि विकास समितिको गठन तथा परिचालन

संविधान र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ परिच्छेद ३ मा निर्धारण भएका कृषि विकासका कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न गराउन, आवश्यक कार्यक्रमत र्जुमा, स्थानिय कृषि विकासका नीति नियम, कार्यविधी, मापदण्ड निर्धारण तथा जनप्रतिनिधिहरुको कार्यक्रम प्रति जबाफ देहिता सुनिश्चित गर्न यस गाउँपालिकाले पारित गरेको कार्यविभाजन तथा कार्यसम्पादन नियमावलीको अधिनमा रही सामाजिक समावेशिताका आधारमा यस गाँउकार्यपालिका अन्तरगत कृषि विकास समिति गठन गरिनेछ ।

यस गाउँपालिकाको कृषि विकास समितिको संरचना निम्नानुसार हुने छ।

१. गाउँपालिकाको आर्थिक विकास समितीको संयोजक (संयोजक)
२. गाउँकार्यपालिकाले तोकेको महिला सदस्य (सदस्य)
३. गाउँकार्यपालिकाले तोकेको दलित वा अल्पसंख्यक सदस्य (सदस्य)
४. गाउँपालिकाका योजना शाखाका प्रमुख (सदस्य)
५. गाउँपालिकाका उद्योग बाणिज्य संघ, कृषि उद्यमी, व्यवसायी, एग्रोभेटका प्रतिनिधि (सदस्य)
६. गाउँपालिकाका वित्तीय एवं कृषि सहकारी संस्थाका महिला प्रतिनिधि (सदस्य)
७. गाउँपालिका भित्रका कृषक अगुवा मध्येबाट मनोनयन भएका एक जना महिला र एक जना पुरुष कृषक प्रतिनिधि (सदस्य)
८. कृषि वा पशु सेवा शाखाका प्रमुख (सदस्य सचिव)

नोटः गाउँपालिकाका गुणस्तर नियन्त्रण शाखा, वजार व्यवस्थापन शाखाका प्रमुख वा प्रतिनिधि तथा कृषिसँग सम्बन्धित विशेषज्ञ वा अनुभवी कृषक, कृषि क्षेत्रमा उत्कृष्ट योगदान पुर्‍याउने व्यक्तिलाई आवश्यकता अनुसार आमन्त्रण गर्न सकिनेछ।

कृषि विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा उल्लेखित प्राबधानहरुको परिधिभित्र रहि यस गाउँपालिका कृषि विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार निम्नानुसार हुनेछ ।

क. कृषि विकास योजना तर्जुमा

- गाउँपालिकाको कृषि विकासको प्राथमिकताहरु निर्धारण गर्ने,
- गाउँपालिकाको रणनैतिक, आवधिक तथा बार्षिक कृषि योजना तर्जुमा गरि गाउँसभाबाट अनुमोदन गराउने। योजना तर्जुमा गर्दा सम्बन्धित सबैसरोकारवालाहरुको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने,
- महिला तथा बिपन्न वर्ग, व्यवसायीक कृषक लक्षित गरि कृषि विकास कार्यक्रम तर्जुमा तथा सोको कार्यन्वयनमा सहयोग गर्ने,
- गाउँपालिकामा कृषि सम्वन्धी सूचना, तथ्यांक राख्ने तिनको विश्लेषण र राजनैतिक निर्णय प्रक्रियामा यस्ता सूचना तथा तथ्यांकको उपयोग गर्न सहजीकरण गर्ने,

ख. नीति निर्माण

- कृषि तथा पशु विकास सम्बन्धि स्थानिय नीति, कानून, कार्यविधी, मापदण्ड तर्जुमा गरि आवश्यकतानुसार गाउँकार्यपालिका तथा गाउँसभाबाट पास गराई स्थानिय राजपत्रमा प्रकासित गर्ने र सोको कार्यान्वयन गर्ने गराउने।

ग. समन्वय तथा सहकार्य

- गाउँपालिकाका बिभिन्न समिति तथा उपसमितिहरु लगायत गाउँकार्यपालिका तथा गाँउ व्यवस्थापिका सँग समन्वय गर्ने,
- कृषि योजना तर्जुमा तथा सोको प्रभावकारि कार्यन्वयनका लागि कृषिमा संलग्न
- कृषक संघ, संगठन, कृषि सहकारी, विभिन्न सरकारी, गैह्रसरकारी संघसंस्था तथा निजी क्षेत्रहरुसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- कृषि विकास सँग सम्बन्धित कार्यका लागि अन्तरपालिका समन्वय, कृषि ज्ञान केन्द्र, भेटेरिनरी हस्पीटल तथा पशु सेवा बिज्ञ केन्द्र, प्रदेश तथा संघीय सरकारका कार्यक्रम एवं आयोजनाहरुसँग सहकार्य र समन्वय गर्ने र स्थानीयस्तर मा यस्ता आयोजनाको कार्यान्वनमा सहजीकरण गर्ने,
- कृषि तथा पशु सम्बन्धि उत्पादन सामग्री जस्तै मल, बीउ, नश्ल आदिको मापदण्ड निर्धारण तथा सो अनुगमनमा समन्वय एवं सहजीकरण गर्ने,

- स्थानीय उत्पादन, प्रांगारिक उत्पादन आदिको सिफारिस तथा आवश्यक प्रमाणपत्र उपलब्ध गराउन सहजीकरण गर्ने,
- गाउँपालिकामा मुख्य मुख्य कृषि तथा पशु जन्य उपजको विस्तार एवं विविधिकरण र वजारीकरणका लागि यस सँग सम्वन्धित बहुसरोकार वालामञ्चको सञ्चालन एवं सहजीकरण गर्ने,
- संघ, प्रदेश तथा स्थानिय तह्का कार्यक्रमको संयोजन तथा कार्यान्वयन र अनुगमनमा संयोजनकारीभूमिका निर्वाह् गर्ने,
- संघ तथा प्रदेशका रणनैतिक प्राथमिकता प्राप्तकार्यक्रमलाई स्थानियतह्को लक्ष्य तथा उपलब्धिसँग जोड्ने ।

घ. बजेट तथा जनशक्ति व्यवस्थापन

- कृषि विकासका लागि आवश्यक बजेटको लेखाजोखा, व्यवस्थापन तथा सोको प्रभावकारी परिचालन गर्ने गराउने,
- गाउँपालिकामा कृषिविकास कार्यक्रम संचालनका लागि आवश्यक जनशक्तिको प्रक्षेपण तथा व्यवस्थापन गर्न गाउँकार्यपालिकालाई सहयोग गर्ने ।

ङ. गाउँपालिकाको कृषिवि कासका सम्भाव्यता अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने गराउने।

च. अनुगमन तथा मुल्याङ्कन

- गाउँपालिकाद्वारा संचालित गाउँका बिभिन्न कृषि विकास कार्यक्रमहरुको नियमित रुपमा अनुगमन, उपलव्धिहरुको समिक्षा गरि कार्यपालिका, कृषि तथा पशुविकास शाखालाई राय सुझाब तथा निर्देशन दिने,
- संघ, प्रदेश तथा अन्य विभिन्न निकायबाट सञ्चालित कृषि तथा पशु विकास काकार्यक्रमको नियमित अनुगमन गरी सम्वन्धित पक्षलाई सुझाव दिने,
- कृषि तथा पशुविकास शाखामा अनुगमन तथा मूल्यांकनपद्धतीको स्थापना तथा कार्यान्वयनका लागि आवश्यक सहयोग तथा निर्देशन दिने।

छ. गाउँपालिकामा संचालन हुने साना सिचाई आयोजनाहरुको सम्भाव्यता अध्ययन, सर्भेडिजाइन, निर्माण तथा संचालन कार्यका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने।

ज. संघीय तथा प्रादेशिक सरकारबाट पालिकास्तरमा संचालन हुने सिंचाईका योजनाहरु प्रभावकारि रुपमा संचालन गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने।

झ. क्षमता अभिबृद्धि

- कृषि कार्यक्रमलाई प्रभावकारि संचालन तथा व्यवस्थापनका लागि समितीका पदाधिकारि, कर्मचारीहरु, कार्यपालिका तथा व्यवस्थापीका सदस्यहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने,
- कृषि तथा पशु विकास शाखाको क्षमता अभिवृद्धिका लागि गाउँकार्यपालिका, प्रदेश तथा संघ र अन्य निकायसँग समन्वय एवं साझेदारी गर्ने।

ञ. कृषि उत्पादन सामग्रीहरुको सर्वशुलभ रुपमा उपलव्ध गराउन आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गर्ने।

ट. कृषि उत्पादन, उत्पादकत्व बृद्धि तथा उत्पादित बस्तुहरुको प्रशोधन र बजारिकरण गर्न आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गर्ने।

परिच्छेद-३

स्थानीय तहमा कृषि विकास कार्यक्रम सञ्चालन र व्यवस्थापन

३.१. यस गाउँपालिकाको कृषि विकासका नीति नियम, कार्यविधी, मापदण्ड निर्धारण

- स्थानिय सरकार संचालन ऐनको परिधि भित्र रहेर यस गाउँपालिकाले कृषि विकासको लागि ऐन, नीति नियम तथा कार्यक्रम संचालनको लागि आवश्यक मापदण्ड बनाई सोको आधारमा कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ,
- नीति नियम तर्जुमा गर्दा महिला कृषक, युवा, बैदेशीक रोजगारीमा रहेका घरपरिवारका सदस्यहरू, कृषि उद्धमी, साना तथा व्यवसायी ककृषकहरुका लागि लक्षित गरि सामाजिक समाबेशीताका आधारमा नीति निर्माण गरि लागू गर्ने।

३.२. कृषि बिकास योजना र बजेट तर्जुमा

- यस गाउँपालिकाले कृषि विकास समितिको सहयोगमा भूगोल अनुसार प्राबिधिकरुपले उपयुक्त हुने गरी कृषि क्षेत्रको प्राथमिकता निर्धारण गर्नेछ,

- यस गाउँपालिकाले अल्पकालीन, मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन कृषि विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई राख्ने र उक्त योजनामा लिएका नीति रणनीतिलाई आवश्यकतानुसार यस गाउँपालिकाको आवधिक योजनामा समावेश गरी लागु गर्ने गराउने,
- यस गाउँपालिकाबाट बजेट पूर्वानुमान र मार्गदर्शन प्राप्त भएपछि समितिको बैठकबाट वडास्तर र गाउँपालिकास्तरीय बजेट पूर्वानुमानलाई बाँडफाँट गर्न कृषि विषयक सबै सरोकारवालाको वैठक आयोजन गर्ने,
- कृषि विकास समितीले स्वीकृत बिषयगत क्षेत्र र आवधिक योजनाले लिएका लक्ष्य र उद्देश्य प्राप्तिका लागि बार्षिक योजना तर्जुमाको सिलसिलामा बजेट पूर्वानुमान र मार्गदर्शनमा समावेश गर्न यस गाउँपालिका संग समन्वय गर्नेछ,
- यस गाउँपालिकाले कृषि विकासको योजना तर्जुमा गर्दा साना तथा मझौला सिंचाईको योजनालाई समेत समाबेस गरि बनाउनु पर्नेछ,
- स्थानीय तहमा सिंचाई कायोजना बनाउदा तथा सोको कार्य संचालन गर्दा जल उपभोक्ता समितिको सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गर्नु पर्नेछ,
- योजनाको प्राथमिकता निर्धारण, तर्जुमा तथा कार्यान्वयन अनुसूची १ बमोजिम हुनेछ ।

३.३. कृषि तथा पशु विकासका क्षेत्रमा वजेट व्यवस्थापन तथा प्रवाह प्रक्रिया

क. संघ र प्रदेश सरकारबाट गाउँकार्यपालिकामा सशर्त, बिशेष वा समपूरक अनुदानको रुपमा कृषि क्षेत्रको बजेट प्राप्त वा निकासा हुनेछ र यस गाउँकार्यपालिकाले पनि आफ्नो आय वा समानिकरण अनुदानबाट रकम थप गरी पठाउन सक्नेछ।

ख. बैदेशिक श्रोतको अनुदान, ऋण वा प्राविधिक सहायता अन्तर्गतको रकम समेत सशर्त रुपमा पालिकाले निकासा पठाउने छ।

ग. यसरी कृषि क्षेत्रका लागि प्राप्त भएको रकम सम्बन्धित सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको सात दिन भित्र गाउँपालिकाको अध्यक्षले सम्बन्धित प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नेछ।

घ. कृषि, पशु शाखाले आफुलाई प्राप्त अख्तियारी र कार्यान्वयन मार्गदर्शन कृषिविका ससमितिमा पेश गर्ने र कार्यजिम्मेवारी तालिका बमोजिम जिम्मेवार पदाधिकारीलाई कार्यक्रमको बाँडफाँट गरी खर्च गर्न गराउने निर्देशन दिनेछ।

ङ. अनुदान र सहुलियत वितरण सम्बन्धि छुट्टै कार्य विधी सम्बन्धित कार्यपालिकाबाट पारित गराई राख्नु पर्नेछ।

च. प्राप्त वस्तुगत सहायता वितरण भन्दा अगाडि गुणस्तर यकीन गरी निश्चित भएपछि मात्र वितरणको ब्यवस्था मिलाइनेछ।

छ. कृषि कार्यक्रममा वैदेशिक सहायता अन्तर्गतको रकम भए सम्झौता बमोजिमको शर्तका अधिनमा रही खर्च गर्नुपर्नेछ र आर्थिक प्रतिवेदन तोकिएको ढाँचामा सम्बन्धित विकास साझेदारलाई समेत उपलब्ध गराउनु पर्ने छ ।

ज. यदि बैदेशिक सहयोगको प्राविधिक सहायता अन्तर्गत रकम संघीय सरकारको स्वीकृतिमा स्थानीय तह संग सम्झौता गरी कार्य संचालन गरिएको छ र रकम स्थानीय कोषबाट प्राप्त भएको छ भने द्वीपक्षीय सम्झौता बमोजिमका शर्तपालना गर्नुपर्ने छ र निजले मागेको ढाँचामा हिसाब बुझाउनु पर्ने छ।

झ. यि सबै कार्यको लेखापरीक्षणको जिम्मेवारी सम्बन्धित अख्तियारी प्राप्त शाखा प्रमुखको हुनेछ र बार्षिक रुपमा लेखापरीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धित विकास साझेदारलाई समेत उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

ञ. लेखा सम्बन्धि सम्पूर्ण प्रतिबेदन वार्षिक रुपमा सम्बन्धित सभाको लेखा समितिमा प्रस्तुत गर्न सम्बन्धित कार्यपालिकामा प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ,

ट. बजेट कार्यान्वयन गर्दा वितीय जोखिम न्यूनिकरणका कारण र निराकरणका उपाय समेत अबलम्बन गरी न्यूनिकरण गर्ने पहल गर्ने ।

३.४. पारदर्शिता, जबावदेहिता तथा उत्तरदायित्व, प्रचार, प्रसार, सूचनाको हक र सुशासन

- यस गाउँपालिकामा गरिने क्रियाकलाप, प्रदान गरिने सेवा सुविधालाई पारदर्शी, उत्तरदायी, जबाफदेही र प्रभावकारी रुपमा नागरिक प्रति संबेदनशील भई संचालन गर्ने,
- यस गाउँपालिकामा कार्यक्रम संचालन गर्दा सुशासनका मूलभूत मान्यता जस्तै कानूनी शासन, आर्थिक अनुशासन, मानवअधिकारको पूर्ण

प्रत्याभुति, विकेन्द्रीकरण तथा भ्रष्टाचार मुक्त प्रशासन जस्ता असल शासनका आधारभूत मान्यतालाई आत्मसात गर्दै कार्य गर्ने संस्कृति अबलम्बन गर्ने,

- यस गाउँपालिकामा सुशासन कायम गर्न गराउन कृषि विकास समितिले विशेष पहल गर्नेछ र स्थानीय सरकारबाट कृषि कार्यक्रममा सुशासनको प्रत्याभुति दिलाउन असल शासनका निम्न मूल्य मान्यताको अबलम्बन गर्ने,
- कृषि कार्यक्रममा सम्बद्ध सबै कर्मचारी र संघसंस्था यस गाउँपालिका प्रति उत्तरदायी भइ कार्य गर्ने छन र तोकिएको जिम्मेवारी तोकिएको समयमा सम्पादन गरी जबाफदेही प्रशासन संचालन गर्ने,
- यस गाउँपालिकामा कृषि विकास समिति बीच कार्य जिम्मेवारीको स्पष्ट बाँडफाँट कार्य विभाजन नियमावलीमा व्यवस्था गरी गरिनुका साथै कृषि सम्बन्धि कार्यका लागि जिम्मेवार संस्थाको रुपमा यस समितिको विकास गरिनेछ र समितिले पनि सम्बन्धित कार्यालयलाई कार्य जिम्मेवारी किटान गरी जिम्मेवार बनाउन सहजीकरण गर्नेछ,
- कृषि समबद्ध सबै शाखा प्रमुख बीचमा कार्य सम्पादन करार गरिनेछ र उक्त करारको संस्थागत रुपमा नियमित समीक्षा गर्ने गराउने ब्यवस्था मिलाउने,
- कृषि सम्बद्ध सबै शाखा वा कार्यालयले आफ्नो शाखाबाट उपलब्ध गराइने सेवा, सुविधालाई निर्दिष्ट ढाँचामा नागरिक बडापत्रमा प्रकाशित गरिराख्ने ब्यवस्था गर्ने
- विकास निर्माणका कार्यमा नागरिकको सहभागिता बृद्धि गराउन सहभागितातत्मक समावेशी योजना प्रक्रिया अनिवार्य अवलम्बन गरिनेछ र कार्य संचालन गर्दा नागरिकको सहभागिता स्वामित्व प्राप्त हुने गरी गरिनेछ। यसरी कार्य गर्दा विशेष गरेर दलित, अल्पसंख्यक, सिमान्तकृत वा साना किसान र महिला प्रति विशेष सम्बेदनशील रहने गरी कार्य ब्यवस्था मिलाउने,
- निश्चित रकम भन्दा माथिको विकास निर्माण कार्यमा सबै विवरण देखिने गरी योजना स्थल र सार्बजनिक स्थानमा सूचनापाटीको (होर्डिंगबोर्डको) व्यवस्था गर्ने,

- नागरिकको गुनासो सुन्ने र संबोधन गर्ने संस्थागत संयन्त्र स्थापित गरी क्रियाशिल गराइने छ,
- सुशासनका अभ्यासहरु जस्तै सार्वजनिक सामाजिक परीक्षण, नागरिक सुनवाई, नागरिक पृष्ठपोषण प्रतिवेदन सम्बन्धित कार्यविधीमा तोकिएको समयमा गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउने,
- सार्वजनिक खरीद ऐन नियमावली बमोजिम खरिद कार्य गर्ने गराउने,
- आचार संहिता अनिवार्य रुपमा परिपालना गर्ने गराउने,
- सूचनाको हक सम्बन्धि ऐनको पालना गरिने र बर्गिकृत बाहेकका सबै सूचना नागरिकको पहुँचमा पुर्‍याउने,
- बार्षिक कार्यक्रम र बजेट र चौमासिक तथा बार्षिक गाउँपालिकाको कृषि विकासका निती नियम, कार्यविधी, मापदण्ड निर्धारण,
- स्थानिय सरकार संचालन ऐनको परिधि भित्र रहेर यस गाउँपालिकाले कृषि विकासको लागि ऐन, नीति नियम तथा कार्यक्रम संचालनका लागि आवश्यक मापदण्ड बनाइसोको आधारमा कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ,
- नीति नियम तर्जुमा गर्दा महिला कृषक, युवा, बैदेशीक रोजगारीमा रहेका घरपरिवारका सदस्यहरू, कृषि उद्धमी, साना तथा व्यवसायीक कृषकहरुका लागि लक्षित गरि सामाजिक समाबेशीताका आधारमा नीति निर्माण गरि लागु गर्ने।

३.५. अनुगमन, मुल्यांकन, समीक्षा र प्रतिवेदन

क. अनुगमन

- योजना वा कार्यक्रमको एकल वा संयुक्त अनुगमनकार्यको कार्यतालिका गाउँपालिकाको अनुगमन समितिबाट स्वीकृत गराई राख्ने र बजेट समेत छुट्याउने,
- कृषि विकास समितिले आवस्यकतानुसारको अनुगमन संयन्त्र गठन गरी नियमित अनुगमनको ब्यवस्था मिलाउने छ। यस गाउँपालिकामा अनुगमन र सुपरिवेक्षणका लागि उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा गठित संस्थागत संयन्त्रको व्यवस्था भएकोले उक्त संयन्त्र सँग समितिले समन्वय गरी अनुगमनको ब्यवस्था गर्ने,

- सूचना प्रविधिको उपयोगबाट अनुगमन सूचना प्रणाली बर्तमानमा स्थापित गर्दा उपयुक्त हुने हुनाले अनुगमनका लागि उपयुक्त प्रणाली विकास गर्ने,
- कृषि विकास समितिले पनि आफु अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरुको समयमै अनुगमन गर्न कृषि विकास समितिको संयोजक वा अन्य सदस्यको संयोजकत्वमा सम्बद्ध शाखाका प्रमुख वा निजको प्रतिनिधि, गैर सरकारी संस्थाको प्रतिनिधी, कृषक समूहको प्रतिनिधि, सहकारी संस्थाको प्रतिनिधि रहेको अनुगमन उपसमिति गठन गर्ने र त्यस्को सचिव कृषि शाखा प्रमुख वा निजले तोकेको अधिकृत कर्मचारी हुने व्यवस्था मिलाउने,
- स्थानीय प्राथमिकता प्राप्त, बहु बर्षिय वा पूजिगत लगानी अत्यधिक भएका योजना, कार्यक्रमहरुका लागि छुट्टै सूचक तयार गरी नियमित अनुगमन गर्ने प्रणाली स्थापित गरिनेछ र देखा परेका समस्या समयमै समाधान गरी योजना कार्यक्रम सुचारु गराउने व्यवस्था मिलाउने,
- समितिले बिषयगत शाखा पनि सुपरिवेक्षण तथा अनुगमनका लागि बजेटको ब्यवस्था गरी अनुगमन गर्न गराउन आवस्यक निर्देशन दिने।

ख. मध्यावधि मुल्यांकन

- गाउँपालिकामा आवधिक योजना तयार गरी संचालनमा ल्याएकोछ भने उक्त योजनाको समष्टि उपलब्धि र परिणामको मापन हुने गरी बाह्य निकाय वा बिशेषज्ञ बाट मध्यावधि मुल्यांकन गर्ने प्रणाली अबलम्बन गर्ने, र
- बहुबर्षिय योजना वा प्राथमिकता प्राप्त योजनाहरुको पनि मध्यावधिमुल्यांकन गरिने प्रणाली अबलम्बन गर्ने।

ग. अन्तिम मुल्यांकन

- योजनाका बृहत र लक्ष्य र उद्देश्य हासिल भए नभएको, कहाँ, के कस्ता सबल र कमजोर पक्ष रहन गए बिश्लेषण गरी व्यवस्थापनलाई उपयुक्त नीति, रणनीति तय गर्न मद्दतपुर्याउन अन्तिम मुल्यांकनको ब्यवस्था गर्ने,
- गाउँपालिकाले तयार गरेको आवधिक योजनाको समष्टि अन्तिम प्रभाव मुल्यांकन गर्ने प्रावधान राख्ने,

- मूल्यांकन प्रणालीमा कृषि क्षेत्रको समेत प्रभाव मुल्यांकन गर्न गराउन ब्यवस्था मिलाउने,
- अन्तिम मुल्यांकनका लागि तेस्रो पक्षका विज्ञबाट गर्ने गराउने ब्यवस्था गर्ने।

घ. समीक्षा

- गाउँपालिकामा प्रत्येक चौमासिक र बार्षिक रुपमा संचालित सबै योजना, कार्यक्रम, आयोजना वा क्रियाकलापहरुको प्रगति समीक्षा कार्यपालिकाले गर्ने हुनाले कृषि विकास समितिले पनि समिति अन्तर्गतका सबैकार्यक्रमको समितिमा समीक्षा गरी समीक्षाको निचोड सम्बन्धित कार्यपालिकाको समीक्षा बैठकमा पेश गर्ने,
- यस्तो समीक्षा वैठकको आयोजना गाउँपालिकाको बैठक बस्नु अगाडी निश्चित गर्ने,
- यस समीक्षा बैठकमा सरोकारबाला सबै सरकारी, गैर सरकारी, निजी, सहकारी, विकास साझेदारहरुको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने,
- समीक्षामा आँकडा प्रस्तुति गर्नु भन्दा पनि देखा परेका मुद्दा, समस्याहरुबारे छलफल गर्ने र समस्या समाधानका सहज उपायको खोजि गर्ने र कुन तहबाट उक्त समस्या समाधान हुने हो सोको समेत जिम्मेवारी तोक्ने कार्य गर्ने,
- कृषिमा पुँजीगत खर्चमा कमी हुनुमा देखापरेका समस्याको समेत समयमै निदान गरिने गरी समाधान खोज्ने,
- स्थानीय, प्रादेशिक वा राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त योजनाको २/२महिनामा समीक्षा गरिने प्रणाली अबलम्बन गर्ने,
- विकास साझेदारहरुको सहयोग मासंचालित योजनाको समीक्षा समेत गर्ने र समीक्षा बैठकमा प्राप्त गुनासाहरुलाई समेत सम्बोधन गर्ने।

ङ. प्रतिवेदन

- यस गाउँपालिकाले पारित गरेको आर्थिक कार्यविधी अनुसारको ढाँचामा आर्थिक प्रतिबेदन मासिक रुपमा अख्तियार प्राप्त शाखा प्रमुखले तोकिएको कार्यालय वा निकायमा पठाउने,
- भौतिक प्रगति प्रतिवेदन साधारणतया चौमासिक भुक्तानि भएको ७ दिन भित्र अख्तियार प्राप्त शाखा प्रमुखले गाउँपालिकामा पठाउने ब्यवस्था मिलाउने,

- यसका लागि कृषि संग सम्बद्ध सबै सरोकारवालाबाट समयमै प्रतिवेदन संकलन गरी निश्चित फाराममा राखि एकिकृत गरी सम्बन्धित गाउँपालिकामा पठाउनु पर्ने भएकोले कृषि सँग सम्बद्ध निकायहरुले पनि आ-आफ्नो निकायको भौतिक प्रतिवेदन समितिका सचिव वा शाखा प्रमुख समक्ष पठाउने र
- चौमासिक प्रतिवेदनमा भौतिक प्रगतिका साथै आयव्ययको समग्रस्थिति प्रस्तुत गरिने व्यवस्था गर्ने।

कार्यक्रमका र्यान्वयन प्रतिवेदन

- अख्तियारि प्राप्त प्रत्येक निकायले मासिक रुपमा वित्तीय र प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रमको दुइ/दुइ महिनामा र अन्य सबै कार्यक्रमको चौमासिक रुपमा भौतिक प्रगति प्रतिवेदन तोकिएको ढाँचामा सम्बन्धित कार्यपालिकामा पठाउने,
- यसरी पठाएको प्रतिवेदन सम्बन्धित बिषयगत समितिको सचिवलाई समेत उपलब्ध गराउने,
- प्राथमिकता प्राप्तयोजनाको २/२ महिनामा प्रमुख वा अध्यक्षले कार्यपालिकामा समीक्षा गरी वाधा अडकाउ भए फुकाउने र समयमा प्रगति हाँसिल गर्ने रणनीति समेत तय गर्ने,
- चौमासिक प्रगति प्रतिवेदन जिल्ला समन्वयसमिति, प्रदेश वा संघीय सरकारको सम्बन्धित मंत्रालयमा एकिकृत गरी महिना भुक्तान भएको१५दिन भित्र प्रस्तुत गर्ने,
- बार्षिक प्रतिवेदन पठाउने सम्बन्धित कार्यपालिकाले बार्षिक प्रतिवेदन तोकिएको ढाँचामा आर्थिक बर्ष भुक्तान भएको एक महिना भित्र सम्बन्धित जिल्ला समन्वय समिति, प्रदेश तथा संघीय मंत्रालयमा पठाउनु पर्ने र
- प्रगति स्थितिको आधारमा कर्मचारीको कार्य सम्पादन मुल्यांकन गर्ने प्रणाली स्थापित गर्ने यसका लागि प्रत्येक कर्मचारीको कार्य जिम्मेवारी विबरण प्राप्त गरी तदनुसार कर्मचारीको कार्य सम्पादन मुल्यांकन गर्ने।

परिच्छेद -४
बिबिध

संसोधन, खारेजी र वचाउ

क. स्थानीय तहमा संचालित कृषि तथा पशु विकासका कार्यक्रम यसै व्यवस्था बमोजिम संचालन भएको मानिने छ ।

ख. विगतमा जारी गरिएको स्थानीय कृषि विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका खारेज गरिएको छ र त्यस बमोजिम भए गरेका काम, कारबाही यस कार्यविधि बमोजिम भए गरेको मानिने छ।

ग. कार्य विधि संसोधन यस कार्यविधिलाई गाउँपालिकाले आवश्यकता अनुसार संसोधन तथा खारेजी गर्न सक्नेछ ।

घ. यस कार्यविधिमा उल्लेख नभएका अन्य कुराहरु स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ र प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

अनुसूचि-१

योजनाको प्राथामिकता निर्धारण तथा निर्माणका चरणहरूः

बिषय क्षेत्रगत वा आवधिक योजना तर्जुमा गर्दा कृषि क्षेत्रको सम्बन्धित स्थान बिशेषको संभाव्यता हेरी देहायका आधारमा प्राथमिकीकरण र कृषि व्यवसायीकरणका माध्यमबाट प्राथमिकताका बिषयमा ध्यान पुर्याउने।

- आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने,
- उत्पादन मूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने,
- स्थानीयज नताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगार बढ्ने,
- महिला बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग,क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने,
- लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने,
- वातावरणीय संरक्षण तथा सम्वर्द्धन, जलवायू परिवर्तन अनुकूलनमा सघाउ पुर्‍याउनका साथै दिगो विकासको लक्ष प्राप्ति लाई प्राथमिकतादिई तर्जुमा गर्नसघाउ पुर्‍याउने र
- बार्षिक योजना तयार गर्दा विषय क्षेत्रगत, आवधिक योजनाका लक्ष्य, उद्देश्य, नीति, रणनीति र कार्यक्रम प्राथमिकता समेतलाई ध्यानमा राखी वार्षिक योजना,कार्यक्रम बजेट तर्जुमा गर्दा ध्यान दिने।

क. योजना तर्जुमाका चरण र प्रक्रिया

- बार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा बजेट निर्धारण समितिबाट कृषि क्षेत्रको बजेट पूर्वानुमानको सीमा र मार्गदर्शन तयारीमा माग भएको आवश्यक प्राविधिक सहयोग पुर्‍याउने,
- गाउँपालिकाबाट आगामी बर्षको श्रोतको अनुमान, बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन प्राप्त भए पछि कृषि क्षेत्र सँग सम्बद्ध सबै सरोकारवालाहरु (बिषयगत शाखा, गैरसरकारी संस्था, निजी क्षेत्र, सहकारी संस्था, विषय विज्ञ आदि) को बैठक बोलाउने,
- कृषि क्षेत्र/उपक्षेत्रगत (पशु स्वास्थ्य, मत्स्य पालन, फलफूलखेति, तरकारी आदि) को गाउँपालिका स्तरिय र वडा स्तरीय पूर्वानुमानको प्राप्त बर्गिकरणलाई लगानीका क्षेत्र तोकी उपक्षेत्रगत तथा वडा स्तरीय कृषि कार्यक्रमको बजेट पूर्वानुमान र मार्गदर्शन तयार गर्ने,

- प्राप्त बजेट पूर्वानुमान, मार्गदर्शन र अबलम्बन गरिने नीति र णनीति र बिषय र भौगौलिक क्षेत्रगत लगानीको बाँडफाँट गरी सम्बन्धित शाखा, सेवा केन्द्र, वडा वा इकाई मामार्गदर्शन सहित बजेट पूर्वानुमान पठाइने र सम्बन्धितख जिम्मेवार व्यक्ति समेत तोकी योजना तर्जुमा प्रक्रियाको थालनी समेत गर्ने,
- बिषयगत निकाय र गैरसरकारी संस्थाको कार्यक्रम बीचमा पनि परिपूरकता कायम गरी एकिकृत योजना तर्जुमा गर्ने गराउने,
- वस्तिस्तरमा रहेका कृषक समूह, समिति तथा संस्थासँग अन्तरक्रिया गरी तिनका माग र प्राथमिकताहरुलाई सम्बोधन गर्न र तिनले गर्न सक्के लागत सहभागितालाई समेत संकलन गरी उनीहरुकै सहभागितामा तोकिएकामा पदण्डका आधारमा प्राथमिकता निर्धारिण गर्ने,
- सबै वस्ति र टोल स्तरबाट माग र प्राथमिकता संकलन भए पश्चात सम्बन्धित वडा सचिवले बिषयगत र अन्य सरोकारवाला सँग छलफल गरी बिषय क्षेत्रगत रुपमा कार्यक्रम र बजेट छुट्याउने र बजेट पूर्वानुमानको रकमसँग मेलखाने गरि एकिकृत गरी वडा अध्यक्षसमक्ष घटबढको विबरण पेश गर्ने,
- यदि कुनै योजना वा कार्यक्रम अत्यन्त जरुरि छ र बजेट पूर्वानुमानभित्र रहन नसकेमा गाउँस्तरीय योजनामा समावेश गर्ने गरी सुची समेत प्रस्तुत गर्ने,
- वडा समितिले सबै सरोकारवालाको बैठक बोलाईm, यसरी वस्ति र टोल स्तरबाट संकलित भएको सूचीमा बिषयगत प्राथमिकता निर्धारण अनुसार रुजु गरि वडा समिति बाट पारित गर्ने र यसरी पारित गर्दा वडा स्तरीय तथा गाउँपालिका स्तरीय योजनामा बर्गिकरण गरी सिफारिश सहित सम्बन्धित कार्यपालिकामा पेश गर्ने,
- यदि कुनै योजना दुइ वा दुई भन्दा वढि वडामा संचालन गरिनु पर्ने रहेछ भने ती वडा बीचको समन्वय बैठक राखी अन्तर वडास्तरीय योजनाको प्राथमिकता समेत सम्बन्धित कार्यपालिकामा सिफारिश सहित पेश गर्ने,
- गाउँकार्यपालिका सचिवले वडावाट प्राप्त सबै सूचीलाई तथा गाउँपालिका स्तरीय बिषयगत शाखाबाट प्राप्त सूचीलाई समेत एकिकृत गर्ने र यसरि एकिकृत गरिएको सुचीलाई बिषय क्षेत्रगत प्राथमिकता क्रम

अनुसार सुची तयार गर्नुका साथै उक्त सुचीलाई वडा स्तरीय र पालिकास्तरमा बर्गिकरण गरी सम्बन्धित बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिमा पेश गर्न अध्यक्ष समक्ष प्रस्तुत गरिने र उक्त योजना तर्जुमा समितिमा पठाउने,

- बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिले यसरी प्राप्त योजना र कार्यक्रमलाई सम्बन्धित बिषय क्षेत्रगत समितिमा छलफलका लागि पठाउने,
- कृषि सम्बन्धी बिषयगत समितिले यसरी वडा, विषयगत शाखा तथा कृषि सम्बन्धि गैरसरकारी संस्था, निजी क्षेत्र र सहकारी संस्थाबाट प्राप्त सुचीलाई एकिकृत गरी आफुलाई प्राप्त बजेट पूर्वानुमान र मार्गदर्शन अनुसार भए नभएको हेर्नुका साथै प्रदेश र संघीय योजना तथा कार्यक्रम सँग परिपूरकता कायम समेत गराउने,
- कृषिसँग सम्बन्धित अन्य बिषयगत निकायसँग समेत पारस्परिकता हुने गरी कृषि सम्बन्धि बार्षिक तथा बहुबर्षियकार्यक्रम र बजेट प्राथमिकताक्रम निर्धारण गरी गाउँकार्यपालिका स्तरीय बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिमा राय सिफारिश सहित पठाउने,
- यस गाउँपालिकाका लागि बजेट वक्तव्यमा पारिनु पर्ने कृषि सम्बन्धी नीति समावेश गरी कृषिमा हुने समष्टि लगानी र उपलब्धीको प्रक्षेपण सहितको नीति तयार गरी सम्बन्धित सभामा पेश गरिने बजेट बक्तव्यको मसौदा समेत तयार गरी योजना तर्जुमा समितिमा प्रस्तुत गर्ने।

योजना तर्जुमा समितिले कृषि समितिबाट प्राप्त गरेको एकिकृत कार्यक्रम, बजेट र नीति गाउँपालिकामा पठाउनु अगाडी निम्न कार्य गर्ने,

- सम्बन्धित क्षेत्रमा संचालन हुने योजना र कार्यक्रममा दोहोरोपन आउन नदिने गरी आपसी तादाम्यता र परिपूरकता कायम गर्ने व्यवस्था मिलाउने,
- बजेट तथा कार्यक्रमको बिषय क्षेत्रगत सम्बन्धित समितिमा पुनःछलफल गराउनु पर्ने भए गराई अन्तिम प्रस्ताव तयार गरी कार्यपालिकामा पेश गर्न आदेश दिने,
- आवधिक योजना तयार भएको रहेछ भने उक्त आवधिक योजनाको दूर दृष्टि, लक्ष्य, उद्देश्य, नीति र कार्यक्रमका प्राथमिकता अनुकूल भए नभएको हेरी उक्त आबधिक योजनासँग तालमेल हुने गरी प्रस्तुत गर्ने,

- संघीय सरकारमा नेपाल सरकारले बजेट प्रस्तुत गर्ने समय जेष्ठ १५ गते तोकिएको हुनाले बजेट बक्तव्यको संघीय नीति समेत स्थानीय तहमा असर पर्ने भए सो विषय समेत स्थानीयतहको नीति र कार्यक्रम समावेश गर्ने,
- त्यस्तै प्रदेश सरकारले जेष्ठ मसान्त भित्र बजेट र कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने हुँदा स्थानीय तहलाई असर पर्ने भए सो विषय समेत स्थानीयतहको नीति र कार्यक्रममा समाबेश गर्ने,
- आगामी आर्थिक बर्षको नीति तथा कार्यक्रमको अन्तिम प्रस्ताव तयार गर्ने,
- यदि वहु-बर्षिय योजना रहेछ भने त्यसको लगानीको प्रक्षेपण र उपलब्धि लक्ष्य समेत निर्धारण गरी प्रस्तुत गर्ने,
- बजेट सीमा भित्र रही बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गर्ने र घाटा बजेट प्रस्तुत गर्न बन्देज रहेको हुँदा कुनै हालतमा पनि घाटा बजेट र कार्यक्रम सिफारिश नगर्ने,
- सम्बन्धित गाउँसभामा प्राप्त बजेट तथा कार्यक्रममा छलफल गरी अषाढ २५ गते भित्र कार्यपलिकासँग केहि थप बुझ्नु पर्ने भएमा कार्यपालिकामा निर्देशन सहित प्रस्ताव सम्बन्धित कार्यपालिकामा फिर्ता पठाउने व्यवस्था गर्ने,
- कार्यपालिकाले यसरी प्राप्त फिर्ता हुन आएको बजेट तथा कार्यक्रममा केहि हेरफेर गर्न उचित देखिएमा वान देखिएमा पुष्ट्याँई सहित पुनःसम्बन्धित सभामा राय सहित पेश गर्ने,
- सम्बन्धित सभाले अषाढ मसान्त भित्र बजेट र कार्यक्रम पारित गरिसक्नु पर्ने,
- बजेट र कार्यक्रम सार्वजनिकिकरणःसभाबाट स्वीकृत भए पछि बिभिन्न संचार माध्यमबाट सर्वसाधारणको जानकारीका लागि बजेट, कार्यक्रम र लिइएका नीति कार्यपालिकाले प्रकाशित गर्नु पर्नेछ।

ख. योजना कार्यान्वयन

- गाउँसभाबाट पास भएका कृषि योजनाहरुको प्रभाबकारि संचालनका लागि आबस्यकता अनुसार स्थानीय मापदण्ड तयार गरिसोको आधारमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नेछ,

- सबै सरोकारवालाले कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन र जिम्मेवारी तालिका तयार गर्ने,
- कार्यक्रम स्वीकृत भए पछि सरोकारवाला सबै विषय प्रगति प्रतिवेदन आमसंचार मार्फत सार्वजनिक गर्ने गराउने र कार्यालयको सूचनापाटी र वेबसाइटमा राख्ने।

आज्ञाले
लाल बहादुर मल्ल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
नरहरिनाथ गाउँपालिका
कुमालगाउँ, कालिकोट